

Kuzmenko A.S. Essence and system of forensic description of apartment thefts made by earlier convicted persons. The scientific article deals with some aspects of investigation of apartment thefts made by earlier convicted persons. The features of the interaction of the content and structure of criminalistic characteristics for faster and effective investigation of the crime are devoted too.

The essence and system of forensic characteristics of apartment thefts made by previously convicted persons is an important part of the method of investigation of this criminal offense. In the system of forensic characteristics of the investigated variety of criminal offenses, the following elements are distinguished: the method of committing a crime; situation of commission; "trace picture"; the subject of a criminal offense; victim's person; the offender's person. These elements were determined in view of their significance in the practice of police officers for use in the investigation of apartment thefts committed by previously convicted persons.

Keywords: *apartment theft, previously convicted person, forensic description, investigation (investigative) actions, organization, tactic.*

* * *

УДК 343.13

Кулянда М. І.
суддя Апеляційного суду
Чернівецької області

СТАНОВЛЕННЯ ТА ГЕНЕЗА АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Досліджено становлення та основні етапи розвитку апеляційного провадження в Україні. Здійснено історико-правове дослідження щодо становлення та розвитку апеляційного провадження в кримінально-процесуальному законодавстві України на різних етапах її історії. Визначено момент виникнення інституту апеляції на території України та основні етапи його розвитку.

Ключові слова: *становлення, розвиток, апеляційне провадження, Апеляційний Суд, оскарження.*

Постановка проблеми. Процес реформування кримінальної юстиції досі триває, тому можна сподіватись, що проведення історико-правового аналізу, здійсненого в межах даної статті, щодо становлення і розвитку апеляційного провадження, дозволить використати набутий досвід та уникнути протиріч і помилок, які зустрічались на різних етапах розвитку вітчизняного кримінально-процесуального законодавства.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної пробле-

ми. Питання щодо перевірки судових рішень було предметом наукових викладів у роботах Є.В. Большакова, О.Ю. Костюченко, Н.Р. Бобечко, Д.О. Захарова, І.Ю. Міронікова, О.В. Острогляда, О.С. Кашки, В. А. Познанського, В. І. Шишкіна, В. М. Хотенця, В. В. Сердюка, В.І. Сліпченка та ін., але наявні наукові дослідження не охоплюють усіх аспектів інституту апеляційного провадження, в тому числі і питання щодо його становлення та розвитку.

Метою цієї статті є новий науковий результат у вигляді узагальнення законодавства та теоретичних поглядів на становлення та розвиток апеляційного провадження в Україні. Для досягнення даної мети необхідно виконати такі завдання: 1) здійснити історико-правове дослідження щодо становлення та розвитку апеляційного провадження в кримінально-процесуальному законодавстві України на різних етапах її історії; 2) визначити момент виникнення інституту апеляції на території України та основні етапи його розвитку.

Виклад основного матеріалу. У науці кримінального процесуального права історія становлення та розвитку апеляційного провадження є малодослідженою. Що ж до національного розуміння апеляції, то більша частина території України протягом віків розвивалась відповідно до європейських поглядів та ідеалів, тому інститут апеляції відомий їй здавна. Починаючи з кінця VIII століття правосуддя поділялось на світське та церковне і здійснювалося на підставі норм звичаєвого права, князівських «уставів» і «урокув», Церковних уставів, Візантійських збірників та «Руської Правди» [1]. Серед науковців немає єдності в питанні можливості оскарження судових рішень у цей історичний період. У цей історичний період існували також приватновласницькі суди, їх ще називали вотчинними судами або судами домініальними. Під їх юрисдикцію підпадали закабалені селяни (закупи, рядовичі, ізгої). На підставі ст. 56 Просторової редакції «Руської Правди» (XII ст.) закуп міг піти «жалітися до князя і до суддів» [2, с. 28]. Згідно із Церковними уставами, рішення духовних судів не підлягали оскарженню: «не подобаєть сих судов и тяжь князю судити, ни боярам его, ни судьям» [3, с. 138]. Рішення княжих судів теж були остаточними і оскарженню не підлягали. В них засідали або самі князі, або ж посадники чи тіуни [4, с. 77]. Інша група вчених, зокрема І. Д. Беляєв, О. Мироненко, Є. А. Чернушенко, вважають, що рішення всіх судів були остаточними й оскарженню не підлягали [5, с. 339]. Однак, з такою категоричністю можна погодитися тільки стосовно рішень княжих та церковних судів.

У період входження українських земель до складу Королівства Польського та Великого Князівства Литовського оскарження судових рішень мало певні особливості. У Галичині, що з другої половини XIV століття знаходилась у складі Королівства Польського, апеляційне оскарження судових рішень здійснювалося до вічових судів загалу шляхти воєводства, які були вищими апеляційними установами та збиралися тричі на рік. З XV століття апелювання здійснювалося до короля, і відтоді почався занепад вічових судів. Із судів

західноукраїнських міст апеляції направлялися до суду Львова, а звідти – до комісарського суду в Кракові. Згодом апелювання на рішення магістратських судів здійснювалося до королівського суду.

У Великому князівстві Литовському Жалуваною грамотою 1457 року та Судебником Казимира 1468 року [6] узаконено і врегульовано компетенцію панських (доменіальних) судів. Згідно із зазначеними актами пан-шляхтич мав право одноособово здійснювати судочинство щодо селян. Обов'язковий інстанційний порядок розгляду кримінальних проваджень судами був запроваджений із прийняттям Статуту 1529 року.

У XIV–XVI століттях суд Великого князя в Литовсько-Руській державі був вищою судовою установою. У тогочасних джерелах права він називався «суд господарський», «власний суд господарський», а іноді «суд перед обличністю господарською», «маєстат господарський» (Статут 1529 р., розд. VI, арт. 36; Статут 1566 р., розд. IV, арт. 68; Статут 1588 р., розд. IV, арт. 29) [7, с. 2–106; 8]. Суд міг розглянути будь-яке кримінальне провадження особисто за участю радних панів або доручити судочинство довіреним особам (комісарам, асесорам, канцлерам, маршалкам). Як справедливо зазначають історики, «головне навантаження господарський суд ніс не у вирішенні кримінальних проваджень за першою інстанцією, а у їхньому розгляді за апеляційними скаргами на рішення всіх інших судів» [6]. Великий князь розглядав апеляції на вироки нижчих судів і довірених осіб та отзови (скарги на суддів) [9, с. 41]. Він мав змогу затвердити, змінити або скасувати їх вирок.

Наступним кроком у запровадженні інстанційності судового розгляду стала ухвала Берестейського сейму від 23 травня 1542 року [10]. Відповідно до умов акту, позивач не мав прав звертатися до господарського суду, якщо господар знаходився в Польщі, а зобов'язаний був звертатися до суду воєвод і старост. Скарги на їх рішення в такому разі подавалися до суду Пани-Ради. Спочатку суд Пани-Ради був дорадчим органом при князі, а згодом здійснював судові функції під час відсутності великих князів і збирався на судові сейми двічі, а з 1551 року – раз на рік. У 1588 році суд Пани-Ради був повністю замінений Сеймовим судом, який став вирішувати особливо важливі кримінальні провадження та апеляційні скарги на рішення з окремих справ. Вирок Сеймового суду, як зазначають історики, оскарженню не підлягав, але за королем залишалось право помилувати засудженого [6].

Апеляції на вироки міських судів, де застосовувалося магдебурзьке право, розглядалися судами адміністративних центрів староств та воєводств.

Серед українського населення Литовсько-Руської держави існував ще й копний (громадський) суд. Апеляційною інстанцією для копних судів був суд намісника [6]. Таким чином, вироки копних судів підлягали оскарженню. На Правобережжі копні суди існували до кінця XVIII століття, а на Лівобережжі – до середини XVIII століття.

Земським привілеєм 1457 року феодалам було надане право суду над своїми селянами. На рішення обласних (місцевих державних) судів апеляції

подавались: на рішення намісників, воєводи, старости, державця – до господарського суду; на рішення помічників воєводи – до воєводи. До господарського суду можна було апелювати на рішення земського суду. Апеляції на рішення гродських судів також подавались до суду господаря, а після створення Луцького трибуналу – до нього. На рішення і вироки магістратських судів у великих містах скарги подавались до господарського суду, в ратушних містах – воєводі або старості, в приватновласницьких містах – власнику міста. Після Люблінської унії 1569 року і утворення Речі Посполитої для більшості міст з магдебурзьким правом вищим судом був Сеймовий суд у Варшаві, а після 1581 року – Головний трибунал Великого Князівства. Апеляції на рішення гетьманського суду (військового) подавались до Сеймового суду, а після створення Головного трибуналу Великого Князівства – до нього.

У середині XVI століття на землях Великого князівства Литовського була проведена судова реформа. У гродських судах, які поділялися на нижчі й вищі, судьями виступали старости й воєводи. Вищі були судами другої інстанції, які розглядали апеляції. Апелювати ще можна було до центральних судів. Литовським статутом 1566 року встановлювалися правила для подання апеляції та переносу кримінального провадження на суд господаря. Таким чином, Статутами 1566 і 1588 років остаточно затверджено інстанційний порядок розгляду цих проваджень.

У 1581 році створено центральний судовий орган – Головний трибунал Великого Князівства, який діяв на литовських і білоруських землях. Уже в кінці 1581 року діяв Головний литовський трибунал, як основна апеляційна інстанція у Великому князівстві Литовському, Руському та Жемайтійському (офіційна назва держави), до складу якого входили землі України [11, с. 201]. Аналіз статуту «Способу прав трибунальських» дозволяє зробити висновок, що він замінив господарський суд [12, с. 2–16]. До компетенції трибуналу належав розгляд кримінальних проваджень по першій інстанції та розгляд апеляцій на вироки земських, городських і підкоморських судів, а також панських судів відносно шляхтичів, засуджених до смертної кари, тюремного ув'язнення або великого грошового штрафу (Статут 1588 р., розд. III, арт. 11) [8].

Як зазначає Т. І. Бондарук, головний Литовський трибунал став основною апеляційною інстанцією [13, с. 108]. Рішення Головного трибуналу оскарженню не підлягали. На них не можна було подати апеляцію до господарського або сеймового суду [12, с. 3–4].

Конституція Вального Сейму 1578 затвердила вищою судовою апеляційною інстанцією для місцевих судів Волинського, Брацлавського і Київського воєводств – Луцький трибунал. Уперше його діяльність дослідив М. М. Ясинський [11]. Цей апеляційний суд був подібний до Люблінського трибуналу в Польщі, був виборним органом і складався з депутатів-суддів. Конституція про затвердження трибуналу віднесла до його компетенції, зокрема, розгляд апеляцій у кримінальних провадженнях на рішення земських, гродських та підкоморських судів. Апеляції на рішення міських судів із маг-

дебургзським правом розглядав королівський суд. Під час апеляційного провадження оголошувалася апеляція, оскаржений декрет суду. Особливістю, як зазначають історики, було те, що трибунал не міг торкатися тих обставин, які не були предметом розгляду місцевого суду й не знайшли відображення в його рішенні. Результатом розгляду кримінального провадження могло бути затвердження або прийняття нового декрету [14]. Як показує аналіз судової практики, рішення Луцького трибуналу, як і рішення комісарських судів, могли оскаржуватись до королівського суду [6].

У 1589–1590 роках Річ Посполита підпорядкувала Люблінському трибуналу всі непольські провінції – Волинь, Брацлавщину, Київщину та Пруссію, у зв'язку з чим Луцький трибунал припинив своє існування. Таким чином, після ліквідації Луцького трибуналу апеляції став розглядати загальний Люблінський трибунал.

У Запорізькій Січі з другої половини XVI століття, як зазначають історики, судові функції виконували паланковий полковник, курінний отаман, кошовий отаман, а іноді й весь кіш [15, с. 86–87]. Процесуальна діяльність судів базувалася на нормах звичаєвого права. Апеляційне оскарження вироків паланкового суду здійснювалося до курінного суду, який був апеляційною інстанцією стосовно них. Апеляції на рішення курінного суду стали направлятись до суду військового судді. Більшість кримінальних проваджень розглядав військовий суддя. На вирок військового судді можна було апелювати до кошового отамана. Кримінальні провадження про тяжкі злочини передавались військовим суддею на розгляд кошовому отаману чи військовій раді. Суд кошового отамана вважався найвищою інстанцією для всіх судів.

У період Гетьманщини (друга половина XVII–XVIII ст.) знищено судову систему Речі Посполитої, яка була становою. Відповідно до «Інструкції судам» 1730 року гетьмана Д. Апостола, полкові суди (існували до 1763 р.) діяли як суди першої інстанції для сотенної та полкової старшини і як суди другої – апеляційної інстанції щодо сотенних судів (існували до 1763 р.). У містах діяли магістратські суди, що керувалися магдебурзьким правом. Апелювати на рішення цих судів з 1721 року можна було до полкової та гетьманської канцелярій.

У період, що розглядається, були не достатньо розроблені норми, які регулювали оскарження судових рішень. Процесуальний порядок апеляційного оскарження судових рішень і перегляду кримінальних проваджень уперше отримав письмове закріплення в статутах 1–6 розділу VI Статуту 1529 року і розвивався у наступних законах, прийнятих з 1529 по 1588 роки. Тому не можна погодитися з позицією тих авторів, які стверджують, що вперше апеляція як одна з форм оскарження судових вироків введена у Франції КПК 1808 року, а згодом запозичена законодавством інших буржуазних держав (у Росії апеляція введена після судової реформи 1864 р.) [16, с. 203].

Багатомісячний досвід апеляційних судів та апеляційного провадження в Україні зібрано, вивчено й докладно врегульовано у «Правах, по которым су-

диться малоросійський народ» 1743 року. У цьому правовому акті апеляція визначалась як правильне відкликання й перенесення кримінального провадження з нижчого суду до вищого, коли одна зі сторін вважала себе скривдженою вироком, винесеним у нижчому суді.

Поряд з тим, як в українській державі існувала досить розвинена система процесуального права, в Росії до кінця першої третини XIX століття діяло Соборне уложення 1649 року [17, с. 289] та царські укази. З 1722 року за царським указом вищою апеляційною судовою інстанцією, до якої оскаржувалися всі без винятку рішення судів, стала Малоросійська колегія, що знаходилась у Глухові – резиденції гетьмана.

На початку XVIII століття на територію України поширюється дія різноманітних актів царської Росії (регламенти, приписи, положення, зводи, накази, інструкції, укази, маніфести). На судочинство в Гетьманщині вплинули Петровські укази з питань кримінального права від 12 і 19 листопада 1721 року і «Про форму суду» [18].

У 1750–1758 роки Генеральний суддя Федір Чуйкевич склав збірник «Суд і розправа в правах малоросійських». Вищою судовою апеляційною інстанцією був Генеральний військовий суд. Він діяв і після ліквідації Гетьманщини, припинив своє існування у 1786 році. Проведена реформа поновлювала в Україні стару статутну систему судів та відокремила судову владу від адміністративної.

У Правобережній Україні продовжувала існувати судова система Речі Посполитої. Вищим становим (апеляційним) судом був Коронний трибунал. З 1764 року судовими справами України займався Люблінський трибунал.

З 1775 року у Слобідсько-Українській, Херсонській, Катеринославській, Таврійській губерніях діяла судова система Росії.

Загалом у першій половині XIX століття судова організація України мала такий вигляд:

- перша інстанція, де розглядалися кримінальні провадження по суті: для дворян – повітовий суд, для городян – міський магістрат, для вільних селян – нижня розправа;

- друга інстанція – апеляційна та ревізійна. Для всіх губерній створювались палата кримінального суду й палата цивільного суду [19, с. 88].

Вищою судовою інстанцією для всієї Росії залишався Сенат.

Однією з найпоспідовніших буржуазних реформ у Росії 60–70-х років XIX століття була судова реформа 1864 року. У процесі історичного розвитку стадії перегляду судових рішень його види поступово звелись у Статуті кримінального судочинства 1864 року до таких: окреме оскарження, апеляція, касація та відновлення кримінальних проваджень. Різниця між ними полягала в самій відмінності судових рішень. Так, постанови та ухвали підлягали окремому оскарженню, неостаточні вироки переглядалися в порядку апеляції, остаточні – в порядку касації, у випадку якщо вони ще не набрали законної

сили. Що ж стосується вироків, які набрали законної сили, то для їх перегляду допускалася тільки виняткова процедура відновлення. Неостаточними вважались вирoki, постановлені мировим суддею або окружним судом без участі присяжних засідателів [18]. Вони підлягали оскарженню в апеляційному порядку (за всіма предметами кримінального провадження – по суті самого провадження) стосовно будь-якої неправильності при судовому розгляді та постановленні вироку (ст. 853 і 856 СКС). Вирoki, винесені окружним судом з участю присяжних засідателів, а також з'їздом мирових суддів та Судовою палатою як судами другої інстанції, вважались остаточними й могли бути оскаржені тільки в касаційному порядку [20, с. 105].

Проте закріплена в Статуті кримінального судочинства 1864 року апеляційна й касаційна форма оскарження судових вироків мирової юстиції обмежувалася тим, що суд міг винести остаточний вирок, який не підлягав оскарженню. Так, згідно зі ст. 124 СКС, вирок мирового судді вважався остаточним, коли ним призначалися такі покарання, як застереження, зауваження, догана, арешт до трьох днів, грошове стягнення, що не перевищує 15 карбованців.

На вирoki окружного суду, постановлені без участі присяжних засідателів, як на неостаточні, засуджений міг подати апеляційну скаргу (а прокурор – апеляційний протест) у судову палату, яка знову розглядала кримінальне провадження по суті. В Україні апеляції розглядали три судові палати: Київська, Одеська та Харківська [21, с. 275].

Закони 1889 року заснували складну систему апеляційних та касаційних інстанцій для місцевих судів. Судові статuti передбачали для мирових суддів одну апеляційну інстанцію – з'їзд мирових суддів і одну касаційну – Сенат. Другою апеляційною інстанцією для справ, розглянутих земськими начальниками та міськими судьями, був повітовий з'їзд. Що стосується повітових членів окружних судів, то апеляційною інстанцією для них був окружний суд, а касаційною – відповідний департамент Сенату.

У період «першої» Української Народної Республіки (Центральної Ради) (07 листопада 1917 р. – 29 квітня 1918 р.) апеляції на судові рішення розглядалися апеляційними судами, створеними на підставі Закону від 17 грудня 1917 року «Про Апеляційний Суд» [22]. Передбачалося утворення трьох апеляційних судів: Київського, Одеського та Харківського, компетенція яких поширювалася на навколишні губернії.

У добу Української держави та влади Гетьмана (29 квітня – 14 грудня 1918 р.), за «Законами про тимчасовий державний устрій України» від 29 квітня 1918 року [23], вищою судовою інстанцією залишався Генеральний Суд Української Держави, суддів якого призначав Гетьман.

У період гетьманства скасовано закон Центральної Ради «Про Апеляційний Суд» від 17 грудня 1917 року, водночас поновлювалася вища судова палата, щоправда, з деякими змінами, котрі в основному стосувалися їхніх штатів та вимог до кандидатів на відповідні посади.

В Українській Народній Республіці часів Директорії (15 грудня 1918 р. – 21 листопада 1920 р.) Законом від 02 січня 1919 року було скасовано Державний Сенат і відновлено діяльність Генерального Суду, але під іншою назвою «Найвищий Суд УНР», а 24 січня 1919 року Законом УНР про скасування закону колишнього гетьманського уряду від 08 липня 1918 року «Про Судові Палати й Апеляційні Суди» від 24 січня 1919 року [24, с. 55–56] також було відновлено апеляційні суди, створені за часів Центральної Ради Законом «Про апеляційні суди» та Постановою Директорії УНР від 31 липня 1919 року («Про відкриття діяльності Київського Апеляційного Суду») [22, с. 232–233]. Вже 26 січня 1919 року Директорія затвердила Закон про Надзвичайні Військові Суди [25], а 04 серпня 1920 року – Закон про деякі зміни до цього закону [26, с. 49–52], згідно з яким вироки, винесені надзвичайними військовими судами за спрощеною процедурою, не підлягали оскарженню й виконувалися негайно (ст. 23).

Початком юридичного оформлення судоустрою Радянської України була постанова Народного Секретаріату УРСР «Про введення народного суду» від 04 січня 1918 року [27, с. 30–33]. Ця постанова відкидала не тільки апеляційне, а й касаційне оскарження рішень та вироків народного суду і тому не створювала касаційної інстанції. За постановою утворювалися дільничні, повітові і міські народні суди. У зв'язку з ліквідацією старої судової системи і введенням народного суду апеляцію було скасовано як таку, що нібито послаблювала діяльність суду першої інстанції, ускладнювала й затягувала процес. Створення революційних трибуналів відбулося після прийняття 23 січня 1918 року Положення про революційні трибунали [28, с. 68–69]. Вироки і рішення народного суду та революційного трибуналу були остаточними й не підлягали апеляційному і касаційному оскарженню.

Отже, у радянський період інститут апеляції припинив своє існування на українській території, натомість Положенням про народні суди і революційні трибунали УРСР від 14 лютого 1919 року [29, с. 526–530] уведено інститут касації, що за змістом відрізнявся від однойменного апеляційного інституту європейського та світового процесуального законодавства [30, с. 53].

У Положенні про судоустрій УРСР від 16 грудня 1922 року [31, с. 779–787], Кримінально-процесуальному кодексі УРСР 1922 року [32], Кримінально-процесуальному кодексі УРСР 1927 року [33] та Кримінально-процесуальному кодексі УРСР 1960 року [34] касаційне оскарження судових рішень набуло подальшого розвитку. У радянський період у кримінальному процесі касаційне оскарження й перегляд фактично поєднували в собі риси класичної касації та деякі апеляційні елементи.

Тільки через тривалий час, реалізуючи Концепцію судової реформи, законодавець дійшов висновку про необхідність ще однієї інстанції для перегляду вироків, які не набрали законної сили, – апеляційної. Згідно з КПК України (у редакції 1960 р.), апеляційна інстанція – це суд, що розглядає в апеляційному порядку кримінальні справи за скаргами і поданнями на ви-

роки й постанови суду, що не набрали законної сили.

Апеляційні суди засновані уже в рамках незалежної України відповідно до ст. 125 Конституції України та Закону «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України» від 21 червня 2001 року № 2533–111 [35], у зв'язку із закінченням дії перехідних положень Конституції України та проведенням «Малої судової реформи».

Запровадження апеляційного розгляду кримінальних проваджень уже протягом першого року виявило цілий ряд проблем, які потрібно було обговорювати й розв'язувати. Недосконалим виявився розділ четвертий КПК України, що передбачав три види апеляційного провадження, кожний з яких мав свої особливості. Такого висновку можна дійти, аналізуючи зміст ст. 347, ч. 5 ст. 349 та ст. 382 КПК України. У загальному порядку розглядалися апеляції на вироки, які не набрали законної сили, постановлені місцевими судами, та постанови про застосування чи незастосування примусових заходів виховного і медичного характеру, ухвалені місцевими судами (ч. 1 ст. 347 КПК України). Дещо обмеженою виявилася апеляційна перевірка ухвал (постанов) про закриття справи або про направлення її на додаткове розслідування, а також на окремі ухвали (постанови) й інші рішення.

Важливою віхою кримінального процесуального права стало прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України, який вступив в дію з 20 листопада 2012 року [36]. Законодавець в главі 31 КПК України закріпив процесуальний порядок апеляційного оскарження, повноваження та межі суду апеляційної інстанції. Але з 2012 року в статті, що регламентують здійснення провадження в суді апеляційній інстанції було внесено велика кількість змін, о свідчить про недосконалість чинного законодавства та існування проблемних питань під час реалізації норм на практиці. Ці та інші питання нами будуть дослідженні в інших працях.

Підсумовуючи викладене, можна зробити **висновок**, що інститут оскарження й перегляду судових рішень існував ще з VIII століття. Розвиток апеляційної перевірки судових рішень проходив велику кількість етапів, що залежали від історичних реалій, рівня розвитку процесуального законодавства, правової культури та ступеня автономної особистості в державі та в суспільстві.

Бібліографічні посилання

1. Клейнман А. Ф. Обжалование и опротестование судебных постановлений и определений / Клейнман А. Ф. – М., 2009. – 324 с.
2. Русская правда // Российское законодательство X–XX века – М. : Юрид. лит., 1984 – Т. 1. – 1984. – 432 с.
3. Устав князя Ярослава о церковных судах // Российское законодательство X–XX веков : М. : Юрид. лит., 1984. Т. 1. – 1984. – 432 с.
4. Кульчицький В. С. Історія держави і права України/ Кульчицький В. С., Настюк М. І., Тищик Б. Й. – Львів : Світ, 1996. – 296 с.
5. Беляев И. Д. Лекции по истории русского законодательства /Беляев И. Д. – М., 1901. – 575 с.

6. Суд і судочинство на українських землях у XIV–XVI ст. / [за заг. ред. П. Музиченка]. – Одеса : Астропринт, 2000. – 180 с.
7. Литовский статут 1529 года // Временник Московского общества истории и древностей российских. – М., 1854. – Кн. 18. – С. 2–106.
8. Литовский статут 1588 года // Законодательные акты Великого княжества Литовского XV–XVI вв. – Ленинград: 1936.
9. Музиченко П. П. Історія держави і права України : [навч. посібник] / Музиченко П. П. – [4-евид.]. – К. : Т-во «Знання», 2003. – 429 с.
10. Ухвала Берестейського сейму від 23 травня 1542 р. // Акты, относящиеся к истории Западной России : Т. 2. № 222.
11. Ясинський М. Н. Главный литовский трибунал, его происхождение, организация и компетенция / Ясинський М. Н. – К. : Тип. Н. А. Гирич, 1901. – 263 с.
12. Способ прав трибунальских // Временник императорского Московского общества истории и древностей Российских. – М., 1854. – Кн. XXV. – С. 2–16.
13. Бондарук Т. І. Західноруське право : дослідження і дослідники / Бондарук Т. І. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. – 160 с.
14. Положення про революційні трибунали від 23 січня 1918 р. // Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень Уряду Української РСР (1917–1941 рр.) : Т. 1. – 1963. – С. 68–69.
15. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків / Яворницький Д. І. – Львів : Світ, 1990. – 319 с.
16. Яблочков Т. М. Учебник гражданского судопроизводства / Яблочков Т. М. –, 2009. – 345 с.
17. Смирнов А. В. Типология уголовного процесса : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.09 / Смирнов А. В. – М., 2001. – 345 с.
18. Фойницький І. Я. Курс уголовного судопроизводства. Ч. 2 / Фойницький І. Я. – СПб. : Тип. С. С. Спасовича, 2007. – 588 с.
19. Фойницький І. Я. Курс уголовного судопроизводства. Ч. 2 / Фойницький І. Я. – СПб. : Тип. С. С. Спасовича, 2007. – 588 с.
20. Викторский С. И. Русский уголовный процесс / Викторский С. И. – М. : Казенная железнодорожная Типография Московского узла, 1911. – 320 с.
21. Борисенко В. Й. Курс української історії: з найдавніших часів до ХХ століття : [навч. посібник] / Борисенко В. Й. – К., 1996. – 387 с.
22. Закон УНР «Про заведення Апеляційних Судів» від 17 грудня 1917 р. // Вісник Генерального Секретаріату Української Народної Республіки. – 1917. – № 7. – 23 грудня. – С. 1–4.
23. Закон України «Про тимчасовий державний устрій України» від 29 квітня 1918 р. // Державний Вісник. – 1918 р. – № 1. – 16 травня – С. 1–2.
24. Закон УНР «Про Судові Палати й Апеляційні Суди» від 24 січня 1919 р. // Вісник Державних Законів для всіх земель УНР. – 1919. – Вип. 7. – Ч. 100. – 13 лютого. – С. 58–60.
25. Закон УНР «Про Надзвичайні Військові Суди» від 26 січня 1919 р. // Вісник Державних Законів для всіх земель УНР. – 1919. – Вип. 8. – Ч. 102. – 18 лютого. – С. 58–61.
26. Закон УНР «Про надзвичайні військові суди». Кам'янець-Подільськ :, 1920. – С. 5–12.
27. Постанова Народного Секретаріату «Про введення народного суду» від 04 січня 1918 р. // Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень Уряду Української РСР (1917–1941 рр.) – К., 1963 – Т. 1. – 1963. – С. 30–33.
28. Положення про народні суди і революційні трибунали УСРР від 14 лютого 1919 р. // ЗУ УСРР. – К., 1920. – № 25. – С. 526–530.
29. Положення про революційні трибунали від 23 січня 1918 р. // Хронологічне зібрання законів, указів Президії Верховної Ради, постанов і розпоряджень Уряду Української

РСР (1917–1941 рр.) : в ___ т. /– К., 1963–Т. 1. – 1963. – С. 68–69.

30. Шевчук П. І. До питання створення та дії апеляційних судів у судовій системі України / П. І. Шевчук // Вісник Верховного Суду України. – 1998. – № 2. – С. 5–10.

31. Положення про судоустрій УСРР від 16 грудня 1922 р. // СУ УССР. – К., 1922. – № 54. – С. 779–787.

32. Кримінально-процесуальний кодекс УСРР 1922 року // УСРР СУ УССР. – 1922. – № 41.

33. Кримінально-процесуальний кодекс УСРР 1927 року / – К. : Держполітвидав УСРР, 1950 – 148 с.

34. Кримінально-процесуальний кодекс УСРР 1960 року // Відомості Верховної Ради УСРР. – 1961. – № 2. – С. 15–17.

35. Законодавство України про судову і правоохоронну діяльність: Організація та діяльність судових органів. Організація та діяльність правоохоронних органів // Бюлетень законодавства і юридичної практики України / [відп. ред. В. С. Стефанюк]. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 351 с.

36. Кримінальний процесуальний кодекс України від 19.11.2012 // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

Надійшла до редакції 17.01.2018

Kulyanda M.I. Formation and genesis of appeal proceedings in Ukraine. The work deals with the study of the formation and the main stages of the development of appellate proceedings in Ukraine. In the scientific article the historical and legal study on the formation and development of appeal proceedings in the criminal-procedural legislation of Ukraine at various stages of its history was carried out. The time when appeals are instituted in Ukraine and the main stages of its development are determined.

It has been concluded that the institute of appeals and review of court decisions existed since the VIII century. The development of the appellate court judgments passed a large number of stages depending on historical realities, the level of development of procedural legislation, legal culture and the degree of autonomous personality in the state and in society.

Keywords: *formation, development, appeal proceedings, Appeal Court, appeals.*

* * *